

ΣΠΥΡΟΣ ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗΣ

Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ ΤΩΝ 370.000 ΑΝΤΙΤΥΠΩΝ

Η ΣΟΝΑΤΑ *των αθέατων πουλιών*

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΠΡΩΤΗ ΕΚΔΟΣΗ: 20.000 ΑΝΤΙΤΥΠΑ

 ΜΙΝΩΑΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ

«Είστε έτοιμος να ξεκινήσουμε;»

«Μάλιστα, είμαι».

«Ωραία. Γνωρίζετε τι μέρα έχουμε σήμερα;»

«Ναι. Είναι Τρίτη...»

«Πόσο του μηνός;»

«Δώδεκα; Ναι, ναι, δώδεκα...»

«Τι μήνα έχουμε;»

«Απρ... ε, Μάιο νομίζω...»

«Έτος;»

«...»

«Έτος;»

«Εκεί περδεύομαι λίγο, με τις ημερομηνίες...»

«Δεν πειράζει, συνεχίζουμε. Θα ονομάσω τρία αντικείμενα. Όταν τελειώσω, θα σας ζητήσω να τα επαναλάβετε. Συγκρατήστε ποια είναι, γιατί θα σας ρωτήσω και αργότερα. Μπάλα, σημαία, δέντρο».

«Μπάλα, σημαία, δέντρο».

«Ωραία. Δείτε λίγο αυτό το σχέδιο με τα σχήματα στο χαρτί. Σε λίγο θα σας ζητήσω να το ζωγραφίσετε».

«Ναι. Είναι δύο πεντάγωνα που μπλέκονται...»

«Τέλεια. Τώρα, μπορείτε να επαναλάβετε τις τρεις λέξεις με οποιαδήποτε σειρά;»

«Τις λέξεις; Μπάλα... ε... τη δεύτερη δεν τη θυμάμαι...

Νομίζω ότι είναι... Συγγνώμη, γιατρέ, δεν τις συγκράτησα. Μπορείτε να μου τις πείτε άλλη μία φορά;»

«Κανένα πρόβλημα, κύριε Φραγκίσκο, προχωράμε με το σχέδιο» απάντησε εκείνη, σημειώνοντας κάτι επάνω στο Mini Mental Test*.

Ο ηλικιωμένος κύριος ένιωσε πολύ άβολα, αλλά δεν ήθελε να το δείξει, και δάγκωσε τα χείλη του, εν αναμονή ενός αποτελέσματος που υποψιαζόταν πως δεν θα ήταν θετικό.

Είχε περάσει λίγη ώρα από το τέλος αυτής της παράξενης εξέτασης. Τώρα ο Φραγκίσκος κοίταζε τα διπλώματα πάνω από το γραφείο, σφίγγοντας τα δάχτυλά του, όσο η γυναίκα απέναντί του έγραφε κάτι στον υπολογιστή της. Παρατήρησε τον τρόπο που τα περιποιημένα νύχια της χτυπούσαν το πληκτρολόγιο. Ο ήχος που προκαλούσαν ήταν ασύμμετρα δυνατός ενώ πατούσε τα πλήκτρα. Έπειτα, το βλέμμα του έπεσε στα γυαλιά της. Οι γωνίες όπου κατέληγε το επάνω μέρος τους την έκαναν να δείχνει κάπως αυστηρή. Όμως, όταν τα έβγαλε και του χαμογέλασε καλοσυνάτα, η εκ φύσεως ευγένειά της επανήλθε.

«Σας έγραψα μερικές βιταμίνες, τις οποίες μπορείτε να αρχίσετε να παίρνετε από αύριο, και ορισμένες εξετάσεις, που πρέπει επίσης να γίνουν σύντομα».

* Mini Mental Test: Σύντομο τεστ που χρησιμοποιείται για την αξιολόγηση της γνωστικής λειτουργίας, κυρίως για τον εντοπισμό πιθανών προβλημάτων μνήμης και σκέψης.

«Τι εξετάσεις;» ρώτησε εκείνος, που ένιωσε το στόμα του να στεγνώνει από την ταραχή.

«Η μία είναι αίματος και η άλλη μαγνητική εγκεφάλου» απάντησε η γιατρός με καθησυχαστική φωνή, γνωρίζοντας πόσο δύσκολο ήταν για τους ασθενείς να σκεφτούν την πιθανότητα του Αλτσχάιμερ.

«Μάλιστα. Θα κλείσω αμέσως ραντεβού να τις κάνω» είπε ο Φραγκίσκος και σηκώθηκε από την καρέκλα του ιατροείου. «Γιατρέ...» Ύψωσε τα μάτια του και την κοίταξε, με μεγαλύτερο κουράγιο από αυτό που είχε στην πραγματικότητα. «Τελικά, μπορεί να έχω...» Απέφυγε να χρησιμοποιήσει τη λέξη Αλτσχάιμερ, σαν να τη φοβόταν, σαν να ήθελε να την ξορκίσει.

«Δεν θέλω να σας το κρύψω, κύριε Φραγκίσκο» είπε η γιατρός με ειλικρίνεια, αλλά και με μια νότα συμπόνιας στη φωνή της. «Υπάρχουν κάποιες ενδείξεις, κάποια σημεία που μας ανησυχούν. Ωστόσο, με τις εξετάσεις θα έχουμε πιο σαφή εικόνα της κατάστασης. Μόλις πάρετε τα αποτελέσματα, τηλεφωνήστε μου για να ορίσουμε νέο ραντεβού».

«Μάλιστα. Αυτό θα κάνω» αποκρίθηκε εκείνος, προσπαθώντας να ζυγίσει τα νέα δεδομένα, που στένευαν τους δρόμους μπροστά του.

«Την επόμενη φορά, όμως, καλό θα ήταν να μην έρθετε μόνος» του είπε με έμφαση.

Ο Φραγκίσκος ένιωσε ένα σφίξιμο στο στομάχι. Η γιατρός δεν προσπαθούσε πια να κρύψει την ανησυχία της. «Είναι απαραίτητο;» τη ρώτησε, με τη φωνή του να προδίδει και την αδυναμία του.

«Ναι» απάντησε η γιατρός με σταθερή φωνή. «Πρέπει να ενημερώσετε τους κοντινούς σας ανθρώπους. Έχετε κάποιον που μπορεί να σας στηρίξει;»

«Ε, ναι...» απάντησε ο Φραγκίσκος βιαστικά, νιώθοντας αμηχανία. «Ναι, φυσικά έχω...»

«Ωραία λοιπόν» είπε η γιατρός με ένα ελαφρύ χαμόγελο. «Προσπαθήστε να έρθετε μαζί του. Αν πάσχετε από τη νόσο, θα χρειαστείτε τη βοήθεια των δικών σας ανθρώπων. Φροντιστές τούς ονομάζουμε».

«Καταλαβαίνω, γιατρέ» μουρμούρισε βιαστικά, σταματώντας την κουβέντα πριν εκείνη προλάβει να πει κάτι περισσότερο. «Θα έρθω με κάποιον δικό μου». Και, με βαρύ βήμα, βγήκε από το ιατρείο, σκορπίζοντας γύρω του την αίσθηση της ανησυχίας και της αβεβαιότητας.

Ο Φραγκίσκος, με το βλέμμα χαμένο στο πράσινο των δέντρων, καθόταν σχεδόν ακίνητος στο παγκάκι του πάρκου. Το κελάηδισμα των πουλιών γέμιζε τον αέρα με μια γλυκιά μελωδία, που έφερνε ηρεμία στην ψυχή του. Ήταν μία από τις αγαπημένες του συνήθειες, μια μικρή όαση γαλήνης μέσα στη βοή της πόλης. Όμως, σήμερα, κάτι ήταν διαφορετικό. Έμοιαζε να μην υπάρχει ούτε αυτό το αγαπημένο του κελάηδισμα των πουλιών. Μια σκιά ανησυχίας συννέφιαζε το πρόσωπό του. Οι ερωτήσεις της γιατρού, το τεστ, οι εξετάσεις που έπρεπε να κάνει... Όλα έδειχναν προς μια κατεύθυνση γεμάτη ανασφάλεια: το Αλτσχάιμερ.

«Τελικά είναι τόσο εύκολο; Από τη μια μέρα στην άλλη να χαθώ; Να χάσω τη μνήμη μου, τις αναμνήσεις μου; Δεν

γίνεται... Αυτό είναι το μοναδικό πράγμα που μου έχει απομείνει. Πώς θα ζήσω;» Ο φόβος του να απαντήσει σε όλα αυτά τα τρομακτικά ερωτήματα τον κατέκλυσε σαν παγωμένο κύμα. Φαντάστηκε τον εαυτό του να περιπλανιέται χαμένος στους δρόμους, να μην αναγνωρίζει τα πρόσωπα των αγαπημένων του, να μην μπορεί να θυμηθεί ούτε το όνομά του. Μια ζωή –όση του απέμενε– χωρίς αναμνήσεις, χωρίς ταυτότητα, χωρίς νόημα. Πριν απελπιστεί τελείως, σηκώθηκε και άρχισε να περπατάει προς το σπίτι του.

Κίμωλος

Ιούνιος του 1833

Ο ήλιος έδινε φωτιά στις πέτρες και τα ασθενικά φυτά πάλευαν με τις ακτίνες του, σε έναν χαμένο από χέρι αγώνα, μήπως και καταφέρουν να κλέψουν μια σταγόνα από την πρωινή δροσιά. Πέρα στον Κακοπόταμο, τα κατσίκια πιπίλιζαν λαίμαργα την αλμύρα από τις γούρνες των βράχων που είχε σκάψει η θάλασσα και οι γλάροι, χορτασμένοι, αναπαύονταν στην επιφάνειά της. Κατσίκι ίδιο και η Φραγκιώ, έτρεχε χαράκι το χαράκι και άφηνε λυτά τα ολοκόκκινα μαλλιά της, να δίνουν φως στον ήλιο και να ανεμίζουν σαν τη χαίτη του λιονταριού. «Ρούσα θα τηνε βγάλουμε» είχε πει ο Σαράντης, ο πατέρας της, σαν του την πρωτοπήγανε, από την κοιλιά της μάνας της, μα, όταν

ήρθε η ώρα να τη βαφτίσουν, της έδωσε το όνομα της μάνας του: «Φραγκιώ θα τηνε πούμε. Έτσι κι αλλιώς, ρούσα γεννήθηκε, ρούσα θα είναι και όλη της τη ζωή». Εκείνο που δεν μπορούσε να συνηθίσει κανένας τους ήταν τα γαλάζια μάτια της, που έμοιαζαν του αγριεμένου πελάγου. «Πού ξανακούστηκε παιδί πράμα και να έχει το πέλαγο στο βλέμμα του;» έλεγαν οι κυράδες και πολλές φορές η κυρα-Ανεστούλα, η μάνα της, της σκέπαζε το πρόσωπο με ένα πανάκι να μην τη βλέπουν οι άνθρωποι και σταυροκοπιούνται. Όμως, σιγά σιγά συνήθισαν τα μάτια της, συνήθισαν και τα μαλλιά της, αλλά και το γέλιο της, αφού η Φραγκιώ, όταν ξεκαρδιζόταν, παρέσερνε μαζί της ολόκληρο το νησί. Ένα νησί που χρειαζόταν το γέλιο και παιδιά ζωντανά κι ανέμελα σαν τη Φραγκιώ, αφού μόλις πριν από λίγα χρόνια είχε απελευθερωθεί από τον τουρκικό ζυγό και επιζητούσε το νέο, το καινούριο, το φωτεινό. Όπως όλα τα παιδιά, έτσι κι εκείνη βοηθούσε τους γονείς της σε όλες τις εργασίες. Όσο σκληρές κι αν ήταν. Το έκανε αγόγγυστα και με μεγάλη προσοχή, αφού τα λάθη στη σοδειά ή στα ζώα βάραιναν την οικονομία του σπιτιού.

Τώρα είχε σταθεί επάνω σε έναν βράχο και, έχοντας βάλει το χέρι αντήλιο, αγνάντευε το ακύμαντο νερό, ανάμεσα στη Μήλο και στην Πολύαιγο. Πόσο είχε ποθήσει να βρεθεί στην αγκαλιά εκείνου του ήρεμου γαλαζοπράσινου γιαλού. Να μπει μέχρι τα γόνατα κι ακόμα πιο μέσα. Να βουτήξει τα χέρια της στη δροσιά και να τινάξει το διάφανο νερό στα ουράνια. Έπειτα, να γευτεί την αψάδα του αλατιού και να χορέψει όπως τότε που ήταν παιδί. Όμως αυτά είχαν αλλάξει. Στα δεκαπέντε της πια είχε μεγαλώσει

για τα καλά. Τα στήθια της είχαν φουσκώσει καιρό τώρα και το κορμί της έκαιγε για άγγιγμα και χάδι. Έτοιμη για παντρεία ήταν η Φραγκιώ. Τα παιχνίδια που λαχταρούσε στον γιαλό τα έκανε σαν ήταν έξι εφτά χρόνων, και πάντα στα κρυφά. Με τον αδελφό της τον Ανδρέα, που την περνούσε μόλις έναν χρόνο, και τον συνομήλικό του τον Μιχαήλ, που τους χώριζε μια μεσοτοιχία, το έσκαγαν από τα σπίτια τους και έτρεχαν για την ακροθαλασσιά. Κολύμπι δεν ήξεραν. Ποιος ήξερε άλλωστε; Κανένας στο νησί δεν κολυμπούσε και κάθε χρόνο οι Κιμωλιάτες, παρότι ήταν γέννημα θρέμμα παιδιά της θάλασσας, θρηνούσαν δεκάδες αδικοπνιγμένους. Όσους είχε φάει η θάλασσα στα ταξίδια και στις ναυμαχίες με τους Τούρκους, άλλους τόσους είχε καταπιεί και στις ακροθαλασσιές. Αχόρταγη.

Το ονειροπόλημα της Φραγκιώς όμως διακόπηκε από μια σκούρα πινελιά στην επιφάνεια της θάλασσας, λίγα μίλια μακριά από το νησί. Το φως του ήλιου που αντανακλούσε στα μάτια της την εμπόδιζε να δει καθαρά, μα εκείνος ο ύπουλος, ο αρχέγονος φόβος, που πάντα σκίαζε τις καρδιές των κατοίκων των νησιών και των παράκτιων πόλεων, έκανε το στομάχι της να σφίχτεί.

«Ηρθαν οι διάολοι θαρρώ... Ήρθαν, πανάθεμά τους!» μουρμούρισε πανιασμένη από τον ξαφνικό τρόπο και ασυναίσθητα έκανε δύο βήματα πίσω, σάμπως και θα άπλωναν τα χέρια να τη βουτήξουν.

Μισόκλεισε τα μάτια της, κρατώντας την ανάσα της, μπας και καταφέρει να δει καλύτερα. Κωπηλάτες ζερβά και δεξιά έχωναν τα μαύρα κουπιά τους με βία στα πλευρά της θάλασσας, λες και ήθελαν να της τα λιανίσουν. Η γαλέρα

έμοιαζε να σκίζει την επιφάνεια, να πετά σε μια χαμηλή πτήση με αποφασιστικότητα που μύριζε αρπαγή και θάνατο. Δεν μπορούσε να μείνει άλλο. Τύλιξε με το μαντίλι της την πορφύρα του κεφαλιού της και ούρλιαξε δυνατά για να τρομάξει τα κατσίκια της, μπας και την ακολουθήσουν, αλλά δεν έμεινε να τα μαζέψει. Έτρεμε στη σκέψη ότι εκείνα τα ανθρωπόμορφα κτήνη θα την προλάβαιναν. Είχαν ακουστεί ιστορίες για τις δυνάμεις τους, που ξεπερνούσαν κάθε ανθρώπινη φαντασία. Η Φραγκιώ έτρεχε έχοντας βγάλει φτερά στα ποδιάρια της. Πότε στον ουρανό και πότε στη γη πατούσε, για να ειδοποιήσει τους συγχωριανούς να σώσουν ό,τι μπορούσε ακόμη να σωθεί.

«Πειρατές, πειρατές... οι διάολοι της θάλασσας φανήκαν... πειρατές!»

Δύο στιγμές χρειάστηκαν μόνο, και ουρλιαχτά και αλαλαγμοί ανθρωπίνου άρχισαν να ξεπηδούν από τα χαράκια. Λες και ο ίδιος ο τόπος είχε αποκτήσει στόμα και φωνή και έσπευδε να προειδοποιήσει τον κόσμο για το κακό που κόντευε.

«Παίξτε τις μπόμπες, βρε, παίξτε τις μπόμπες!» φώναζαν με ένα στόμα οι κατατρομαγμένοι άνθρωποι, προκαλώντας τη φρουρά του νησιού να ρίξει τους δύο κανονιοβολισμούς. Αυτό ήταν το σύνθημα, ώστε να το ακούσουν όλοι όσοι ήταν έξω από το Κάστρο και να σπεύσουν να κλειστούν μέσα στην ασφάλειά του.

Οι χωριανοί συνωστίστηκαν όπως όπως στο Χωριό και έκλεισαν την καστρόπορτα. Οπλισμένοι άντρες ανέλαβαν τις πολεμίστρες αυτόβουλα και πειθαρχημένα, λες και τους καθοδηγούσε εμπνευσμένος στρατηλάτης. Οι

μανάδες έκρυβαν τα παιδιά τους όπου μπορούσαν. Άλλες κούρευαν βιαστικά τις κόρες τους για να μπερδέψουν τους ληστές που, μόλις έβλεπαν μικρό κορίτσι, λύσσαγαν να γευτούν το αίμα της παρθενιάς του. Παρότι όλοι γνώριζαν ότι οι κουρσάροι δύσκολα θα έμπαιναν στο απόρρητο κάστρο τους, ο φόβος είχε τρυπώσει σαν ύπουλο φίδι στις καρδιές τους.

Τα στενά σοκάκια και η συμπαγής δόμηση, με τα σπίτια χτισμένα το ένα δίπλα στο άλλο, σχημάτιζαν ένα φυσικό τείχος γύρω από τον οικισμό. Αυτή η ιδιότυπη περίφραξη είχε ελάχιστες εισόδους, που μπορούσαν εύκολα να φρουρηθούν και να κλειστούν σε περίπτωση επίθεσης, όπως άλλωστε έγινε κι ετούτη τη φορά. Πολλά σπίτια και κτίρια στο Κάστρο διέθεταν υπόγεια ή κρυφά δωμάτια, όπου έβρισκαν καταφύγιο οι κάτοικοι μαζί με τα πολύτιμα αγαθά τους κατά τη διάρκεια επιδρομών. Τα υπόγεια αυτά σφάλιζαν στο κάτω μέρος τους και υπήρχαν διάφορα συνθηματικά για να ανοίξουν οι αμπάρες όταν ο κίνδυνος είχε περάσει. Αυτές οι μέθοδοι επιβίωσης ήταν μέρος της καθημερινής ζωής των κατοίκων της Κιμώλου, όπως και πολλών άλλων νησιών του Αιγαίου, που βίωναν την απειλή της πειρατείας καιρούς και καιρούς.

Η Ανεστούλα, η μάνα της Φραγκιώς, του Ανδρέα και της δεκάχρονης Μαρίας, έβαζε τα χοντρά μάνταλα στην πόρτα, κλαίγοντας από φόβο και αγανάκτηση. Από τη μία έτρεμε για την οικογένειά της και τους ανθρώπους του νησιού, από την άλλη αναθεμάτιζε τη μοίρα της που την έσπειρε σε αυτή την άγονη πέτρα της θάλασσας. Πολλές φορές, πάνω στην απελπισία της, έρχονταν στα χείλη της

αυθόρμητα τα λόγια της γιαγιάς της, που επαναλάμβανε σε κάθε δυσκολία: «Χάθηκε ο κόσμος να με γεννήσουν κι εμένα Ρώσοι, να ζω στα παλάτια και στους κήπους και να φορώ τις όμορφες φουστάνες;». Εκείνη η γυναίκα είχε προλάβει τη ρωσική κυριαρχία* στο νησί και, έχοντας κατά νου τις καλές σχέσεις που την ακολούθησαν, μνημόνευε πάντα τους Ρώσους με ευγνωμοσύνη και αγάπη. Τώρα όμως η Ανεστούλα τα έλεγε όλα αυτά από μέσα της. Δεν ήθελε να λαχταρίσει περισσότερο τα παιδιά, που κατατρομαγμένα τη βοηθούσαν να μανταλώσει και να μεταφέρει βαριά μπαούλα για να φράξουν την πόρτα.

«Εμείς όμως είμαστε άντρες. Για' δε μας αφήνεις, μωρέ μάνα, να βγούμε στο Κάστρο με τους πατεράδες μας, παρά μας έχεις κλεισμένους εδώ μέσα σαν να είμαστε ακόμη παιδιά;» Ο Ανδρέας, με πρωτόγνωρο πείσμα και σφιγμένες γροθιές, έμοιαζε περισσότερο έτοιμος να σταθεί απέναντι στον εχθρό παρά να στήσει κουβέντα με τη μάνα του. Δίπλα του, αμίλητος, μα με το ίδιο πείσμα, του συμπαραστεκόταν ο φίλος του ο Μιχαήλ.

* Κατά τη διάρκεια του Ρωσοτουρκικού πολέμου (1768-1774), η Κίμωλος βρέθηκε υπό ρωσική κυριαρχία, στο πλαίσιο της εκστρατείας των Ορλώφ στο Αιγαίο. Οι Ρώσοι χρησιμοποίησαν το νησί ως στρατηγικό σημείο ελέγχου, αλλά αποσύρθηκαν το 1774, μετά τη Συνθήκη του Κιουτσούκ Καϊναρτζή, επιστρέφοντάς το στην Οθωμανική Αυτοκρατορία. Παρά τη σύντομη διάρκειά της, η ρωσική κυριαρχία άφησε το αποτύπωμά της στην ιστορία του νησιού και ενίσχυσε την εικόνα της Ρωσίας ως προστάτιδας δύναμης των ορθόδοξων χριστιανών.

Η ΣΟΝΑΤΑ

των αθέατων πουλιών

1833

Παρόλο που το δουλεμπόριο στη Μεσόγειο φθίνει, οι επιδρομές των κουρσάρων εξακολουθούν να σπέρνουν τον όλεθρο. Όταν η νιόπαντρη Κιμωλιώτισσα Φραγκιώ αιχμαλωτίζεται από τους πειρατές, οδηγείται ως σκλάβα στην Αλεξάνδρεια και όλη της η ζωή βίαια ανατρέπεται. Μέσα από τις σκιές αναζητά τη δύναμη να επιστρέψει στο φως, όμως το τίμημα είναι αβάσταχτο...

ΣΗΜΕΡΑ

«Αλτσχάιμερ; Ποτέ δεν πίστευα ότι θα μπορούσε να συμβεί σ' εμένα. Εγώ που πάντα ήμουν δυνατός, ικανός, οργάνωνα, διηύθυνα... Πώς κατάντησα έτσι, Σοφία;»

Από τις Κυκλάδες ως την Αλεξάνδρεια του 19ου αιώνα, από τη λευκή δουλεία και τα σκοτεινά σκλαβοπάζαρα ως τις συγκλονιστικές αποκαλύψεις της σύγχρονης εποχής, η Σονάτα των αθέατων πουλιών διαπερνά θάλασσες και γενιές.

Μια ιστορία που εξυμνεί τη δύναμη της μνήμης και της μουσικής. Ένα μυθιστόρημα για τα αόρατα νήματα που ενώνουν τις ψυχές, ακόμα και όταν όλα μοιάζουν να χάνονται.

*Για τους ανθρώπους που, σαν αθέατα πουλιά,
αφήνουν στο πέρασμά τους μελωδίες
οι οποίες αντέχουν στον χρόνο.*

